

ACC. N.R. M. 8886: 1-8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Inga Osterman-Tillström
Härad: Skytts Adress: Ängagården, Tutarye
Socken: Skanörs stad Berättat av: Fröken Blenda Örnberg
Uppteckningsår: 1942 Född år 1880 i Skanör

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den stora floden.

s. 1.

Sjöfart.

s. 2.

Sällskapsliv.

s. 3-8.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 8886: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den stora floden:

Min mormor, kapten Fredrik Olssons fru, och deras dräng Anders Jönsson skulle år 1872 köra till Lund med previant till kapten Olssons tre söner, som låg och studerade idän. Men de kom aldrig längre än mitt ut på Ljungan, ty då kom vattnet brusande från två håll, både från öster från Häll och från söder från Östersjön. De måste vända hästarna och körde hem, vattnet forsade i Breväg och vångarna och innan de nådde hemmet gick vattnet upp till hästens buk.

ACC. NR M. 8886: 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVSjöfart:

Min far sjökaptén Olof Örnberg , O. A. Örnberg som han alltid skrev sig, förde som kaptén barkskeppet "Gustava" från Sundsvall och gick med det jorden runt men oftast på Ostindien. Med barkskeppet "Medelpad" från Sundsvall gick han dels på England, dels på värmén . Med barkskeppet " Fösterlandet " från Luleå, redare Asplund, gick han slutligen mest på England. Som kaptén kom han också en gång till Santos medan gula febern härjade där, men det gick lyckligt till stor del tack vare att han förbjöd besättningen att dricka annat än kokt vatten och te medan fartyget låg i hamn där. Det enda olyckstillbud han under sin kapténstid var ute för inträffade under bröllopsresan till Sydafrika under vilken han en gång då han låg för för ankar höll på att driva mot land. Självt var jag en gång ute med far på en jorden-runt-tripp ett helt år men var helt liten då.

Borgmästaren brukade alltid säj: - Det finns bara tre riktiga sjökapténér i Skanör - Magnus Jeppsson, Severin Persson och Olof Örnberg.

ACC. N:R M. 8886:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVSällskapsliv:

Före 1885 hade ungdomen sitt tillhåll hos Truls Mårtens , vars hus låg vid Västergatan hörn i hörn med nuvarande Studentgården. Det var ferna tiders danslokal , där det alltid dansades så fort sjöfolket kom hem. Egentligen var det mest enklare folk som där hade sitt nöje , matreser och med dem likställda och deras flickor, men där var så trivsamt att det ofta hände att även medlemmar av de s. k. bättre klasserna kom dit. Till trevnaden i storstugan, där gästen höll till i ett avgränsat hörn, bidrog framförallt Truls Mårtens dotter Beata , som hoppade omkring i sina Göingeträskor, svar som en karl, spelade dragspel och var allas rolighetsminister.

I min ungdom var den största tilldragelsen den årliga balen på rådhuset annandag jul. Vi flickor ordnade då med trakteringen, som bestod av smörgåsar och öl och hela stan var där och dansade. Bergmästare v. Mühlenfels hade gett sin tillåtelse till dessa baler och de upphörde efter hans död. På rådhuset hade vi också en gång en stor basar till förmån för nödlidande i Norge - jag vill minnas det var

ACC. NR. M. 8886: 4.

1902- tablån "Spinn, Spinn, spinn dottern min" uppfördes, det var deklamation etc. Vi flickor var klädda i nationaldräkter och efter basaren gick vi och dansade på Petter Rosenströms loge. Ett annat ställe, där vi också dansade var snickare Landgrens stora sal, som han emellanåt använde till båtbyggeri.

Vintertiden var skridskoåkning det käraste nöjet när isen låg. Tidigare hade det inte ansetts passande för flickor att åka skridskor. Helena Jacobi och sömmerskan Anna Persson var de första damer i stan som åkte skridskor och de ansågs för detta komplett galna. I vår ungdom gick det emellertid an. Vi gick skridskor från klockan 4 på eftermiddagen tills det blev mörkt. Ibland gick vi på Spelarbäcken, ibland på Jonases vanning mellan smedjan och Möen men ibland kunde vi gå runt hela halvön. Vi skanörsflickor blev riktigt styva på skridskor, och kände vår överlägsenhet gentemot flickorna från Falsterbo, som däremot inte gick på skridske.

Var isen fin gick aldrig en vinter utan åtminstone en skridskefest. En särskilt storslagen fest hade vi en gång nere kring hamnbryggan, där alla ungdomar från Skanör och Falsterbo samlades. Ännu

4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Upplysningar:
Satta berättade
av Sijne Grönberg,
Blonde Grönbergs yngre
syster. Hon nämner
in det endast Sijne
som åkte skridskor.*

bättre minns jag emellertid de skridskofester vi hade vid Spelarbäck-
en, när jag var en 18 à 19 år. Vi flickor samlade in pengar att köpa
kaffe och kakor för, kokade det i kökshuset och dukade långbord ute
på isen. Pojkarna sopade skridskobanan ren och hängde upp kulörta
lykter. *(blev dyngberg som från Falsterbo med sin familj)*
Skridskorna satte vi på oss på Karl Svärtes trappa. En gång
var vi en 50 à 60 ungdomar där och dagen efter blev det förstås an-
mandagskalas föregånget av ett slädparti med skjutsar både från
Skanör och Falsterbo.

I gott minne har jag också ett slädparti som var särskilt lyckat.
Vi körde då till Falsterbo och på vägen hem inträffade ett intressant
- Gustav Söderling, stadens sprätt, körde för Johanna Mattsson och
Clara Nordin, vilken han då smått uppvaktade. Gustav körde fort och
i en sväng bar det sig inte bättre än att hela sätet med Clara och
Johanna på flög av och de satt där vackert mitt på vägen till stor
munterhet för alla utom körsvennen. Kalaset efteråt hade vi hos
Clara Nordin, vars far, som förut varit fyrbiträde vid Sandhammaren,
sedan han välsignats med en del av det Rosenströmska arvet köpt

ACC. NR. M. 8886:6.

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en gård på Möen av Lars Persson gemenligen Rie Lars kallad. Emy
Åberg, en av handlandens döttrar, hade av våra hopsamlade tjugo ägg
bakat fyrtio pannkaker så vi hade ett helt pannkaksberg med mycket
sylt och vispgrädd på, att äta oss igenom. Så vitt jag minns var vi
inte många - Gustav Söderling, Helmer och Johan Lundberg, Hugo Lind-
man, August Olssen, Clara Nordin, Jeanna Ström, Jeanette Lindman,
Jenny Pfaff, Johanna Mattsson, Emy Åberg - men vi hade förfärligt re-
ligt lekte karaktärsspel, frågor och svar, packa kappsäck, resa till
Stockholm och andra pantlekar.

Stadens skridskökung var Olof Andersson, Olof-Möllare kallad,
han var nästan lik prins Carl, tyckte vi flickor, och var otroligt
skicklig, där han klädd i sina vita möllarekläder gjorde alla möjliga
piruetter på isen.

En ända gång fick en glad fest vi haft ett tråkigt efterspel, det
var en gång vi flickor bjudit pojkarna i vårt umgänge på en
danskväll med kaffebjudning i kantor Friis hus. Borgmästare v.
Mühlensfels låg sjuk då, men vi tänkte inte vidare på detta, Ty-
värr hände det sig inte bättre än att borgmästaren just denna kväll

ACC. NR. M. 8886:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

deg - vilket vi inte fick reda på - och pastor Svärd som en tid där
efter talade på blåbandsföreningens lokal förebrådde oss denna
hjärtlöshet, som han sade.

Var skridskofesterna vinterns stora nöje så var skogsutflykten som
marens. Det var alltid kapten Janne Vesterberg som härvidlag var
arrangören. Han hade tidigt slutat på sjön och hade gett om tid att
gå omkring till familjerna i umgänget och båda upp dem till utflyk-
ten. Vi barn var saliga och våra mödrar satte i gång med väldiga
tillrustningar för att den materiella välfägnanden skulle bli så
bra som möjligt. Det var kapten Anders Ols, gästgivarens, kapten
Vesterbergs, kapten Axelssons, kapten Magnus Jeppssons, ^{kapten Edward Persson,} handlande
Åbergs och vi som den avtalade dagen åkte i väg med barn och blom-
ma till Ljunghusen i Skanörs skog. Vi kunde emellertid bara åka en
bit på de usla torvavägarna, då gick sanden till navarna på hjulen
och kuskarna fick köra själva med trossen, medan vi andra gick. Hos
skogvaktaren Karl Ols koktes kaffe, matsäckarna packades upp i gräset
och det blev ett gemensamt bord och gemensam sång kring snapsen.

ACC. NR M. 8886:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En gång var kyrkoherde Pfaffs också med, det var strax han kommit till stan, men gubbarna ville inte ha honom med fler gånger därför att han såg så sur ut när de tog snapsen. Sedan lekte vi änkeleken och banka hudar, banka läder, och en gång hade vi till och med en råddjursunge att leka med, det var gästgivarens Clara som hittat den. Handlande Åberg spelade flöjt eller oocarina, Elida Kjellberg, skollärarens dotter, som ibland var med, sjöng med sin ljusa röst och Magnus Jeppsson höll ett långt tal. När vi körde hem våra vagnarna alldeles gröna av aspegrenar och vi körde långsamt genom Falsterbo och alla gator i Skanör, där barn och gamla stod ute för att se på hemkomsten.